

In Time 2

Asistovaná reprodukce

1. část: příčiny neplodnosti, možnosti a limitace léčby

Pedagogická
fakulta

FAKULTNÍ NEMOCNICE[®]
OLOMOUC

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Úvod

- Počet neplodných lidí stále roste, v České republice neplodnost postihuje asi 15 % párů.
- Každoročně se umělým oplodněním (tzv. „ze zkumavky“) v Česku narodí více než 3 % dětí a přibližně 7 % dětí vděčí za své narození ostatním metodám léčby neplodnosti (např. hormonální léčba).
- Metody asistované reprodukce jsou cestou, kterou se daří zajistit otěhotnění párům, kterým se to nedaří přirozenou cestou. Dochází k manipulaci se zárodečnými buňkami (vajíčko, spermie) nebo se zárodky a obvykle se k nim přistupuje až po selhání medikamentózní či chirurgické léčby.

Stručně o historii asistované reprodukce

- V roce 1978 se narodilo první dítě na světě zplozené mimo tělo matky – Britka Louise Brownová, přišla na svět metodou IVF (in vitro fertilizace – tedy oplodnění „ve zkumavce“).
- První české „zkumavkové“ dítě přišlo na svět 4. listopadu 1982. Byl jím chlapec, který se narodil na klinice v Brně díky týmu vedenému profesorem Pilkou - totožnost jeho i matky zůstala na jejich přání v anonymitě.
- Olomoucká Fakultní nemocnice byla druhým pracovištěm v ČR, kde metodou IVF přišla na svět v roce 1984 Evička.

Definice neplodnosti

- **Sterilita** – neschopnost jedince (ženy, muže, páru) počít dítě.
- **Infertilita** – neschopnost ženy donosit dítě během celé doby těhotenství.
- Je klasifikována jako nemoc, kterou lze léčit a to buď změnou životního stylu, nebo metodami asistované reprodukce.
- Z lékařského hlediska můžeme o neplodnosti mluvit až po jednom roce pravidelného nechráněného pohlavního styku.
- Po 35. roce věku ženy je vhodné léčit ženu již po půlročním snažení se o otěhotnění.
- Existuje mnoho tělesných příčin neplodnosti, z nichž některé mohou být napraveny lékařským zásahem.

Příčiny neplodnosti

- Lze rozdělit na příčiny na straně
 - Ženy
 - Muže
 - Ve 20 % se faktory kombinují.
- Faktorů ovlivňujících neplodnost je celá řada. Kromě vyššího věku způsobuje neplodnost mnoho onemocnění a vrozených dispozic.
- Významnou roli hrají faktory genetické a imunologické.
- V některých případech nejsou příčiny neplodnosti zjistitelné.

Neplodnost u muže

Příčiny neplodnosti u mužů lze rozdělit na tři základní typy:

- **Pretestikulární**
 - neplodnost je způsobena nedostatečným vývojem mužských pohlavních žláz (varlat). Ten bývá způsoben celou řadou důvodů, např. genetické odchylky, těsný oděv, jízda na kole, na koni apod.
- **Testikulární**
 - nekvalitní ejakulát - nedostatečný počet životaschopných a pohyblivých spermií (špatný tvar, složení apod. – teratospermie). Nedostatek spermií pak označujeme jako oligospermie. Úplná absence spermií v ejakulátu je nazývána azospermie. Faktorů, které mohou ovlivňovat kvalitu ejakulátu je celá řada. Může se jednat například o prodělanou infekci spalničkami, nádory varlat a další onemocnění.
- **Posttestikulární**
 - funkce varlat je normální, ale spermie se nedostanou z těla ven. Toto může být způsobeno například neprůchodností chámovodů, záněty prostaty, chybným vyústěním močové trubice, impotence apod.

Genetický faktor jako příčina neplodnosti muže

- Kromě výše uvedeného hrají genetické poruchy největší roli při problémech s plodností staršího muže.
- Muži mohou být (stejně jako ženy) přenašeči některé genetické vady.

Imunologický faktor

- Imunitní systém „útočí“ na spermie (stejně jako tomu může být u ženy na vajíčko).

Neplodnost u ženy

Faktorů ovlivňujících ženskou neplodnost je celá řada. Kromě vyššího věku způsobuje neplodnost mnoho onemocnění a genetických dispozic.

- **Hormonální příčiny** - jsou nejčastější. Způsobují nepravidelnost menstruačního cyklu a poukazují na nesprávnou funkci vaječnicků.
- **Neprůchodnost vejcovodů** (tubární faktory) - vajíčko se nemůže dostat do dělohy a spermie se tak nedostanou k vajíčku. Nejčastější příčinou jsou srůsty. Za neplodnost může také úplná absence vejcovodů.
- **Endometrióza** – vznik ložisek endometria mimo děložní dutinu.
- **Děložní faktory** – nemoci dělohy bránící uhnízdění oplodněného vajíčka a průběhu těhotenství (jejich výskyt stoupá s věkem ženy):
 - Polypy, myomy, srůsty (např. Ashermanův syndrom)
 - Vývojové vady dělohy.

Neplodnost u ženy

Životní styl a civilizační choroby

- Způsob, jakým v současné době žijeme, se může negativně promítat do schopnosti počít dítě.
- Nadváha způsobená sedavým životním stylem zhoršuje tvorbu vajíček, zvyšuje riziko předčasného potratu, diabetu mellitu a hypertenze v těhotenství.
- Nezdravý životní styl není samotnou příčinou neplodnosti, ale může se na ní negativně podílet – užívání návykových látek (alkohol, drogy, kouření apod.)

Možnosti a limitace léčby

Odborníci nesoudí, nehodnotí rozhodnutí páru pořídit si dítě

- Léčí a pomáhají všem těhotným a rodícím ženám bez ohledu na věk.
- Léčí a pomáhají všem párům, které se rozhodnout pořídit si dítě.
- Aby ale mohla žena využít metod asistované reprodukce (např. umělé oplodnění), musí být v plodném věku do 49 let a její zdravotní stav nesmí bránit provedení metody. Dále je třeba, aby žádost podala společně se svým partnerem, bez nějž nemůže dle české legislativy žádat o provedení umělého oplodnění.
- Věk muže není legislativní překážkou žádné z metod asistované reprodukce.

Shrnutí

- Věk ženy i muže je důležitým faktorem pro oplodnění.
- Žena nesmí zůstat v iluzi, že věk při početí dítěte nehraje roli.
- I při umělém oplodnění totiž platí, že čím mladší žena jej podstoupí, tím se šance na úspěšné oplodnění zvyšují.
- Přestože se možnosti asistované reprodukce stále rozšiřují, není medicína všemocná
- Nelze spoléhat na to, že rozhodnutí o vhodné době početí lze odložit z důvodu kvalitní medicínské péče.